Åbo Akademi

Utdrag ur rektor Mikael Lindfelts installationstal 31.3.2022

Åbo Akademi i skuggan av framtiden: resiliens och excellens

Talesättet ”kunskap är makt” uttalades för första gången i 1600-talets England, av Francis Bacon (1561–1626).

Hans tanke var enkel, och i dagens mått mätt också tämligen självklar: Kunskap ger oss makt att behärska vår tillvaro. Vet man hur till exempel termodynamikens lagar fungerar, kan man enkelt dra trovärdiga slutsatser om hur värme och energi uppför sig givet vissa förhållanden man kan mäta, förändra och påverka.

Men. Kunskap är inte endast makt utan kunskap är också ekonomi och inflytande. Har man både kunskap, makt och ekonomi har man samtidigt förutsättningar att styra framtiden och begränsa andras tillgång till utveckling. I ett ägarorienterat samhälle definieras kunskap som makt till dess motsats: makt över kunskap. En innovation som registreras med patent och andra slags definitioner av IPR (intellectual property rights) är centrala element i vårt västerländska ekonomiska system, äganderätten.

Makten över kunskapen har i dag ett parallellt spår: makt över information!

Makten över denna kunskap har – som vi sett – oanad ekonomisk potential. På denna arena, Facebook, Snapchat, Instagram, TikTok, Twitter och andra motsvarande arenor förs det informationskrig som påverkar oss alla, såväl ekonomiskt som politiskt. Och det är på dessa arenor som påverkanspolitiken skördar sina största vinster. Vi har sett det hända i svallvågorna av pandemin och vi ser det hända som en del av kriget i Ukraina.

Kunskapen har ett pris, sanningen likaså.

- -

Låt mig travestera Shakespeare, med att säga ”to be or to be doing – that is the question”.

Åbo Akademi är som vilket universitet som helst helt upptagen med att göra något, och det vi gör är lagstadgat och klart för var och en: forskning, utbildning och samverkan. Och på det vi gör, förväntas göra och vara duktiga på bygger hela systemet av universitetens meritokratiska kultur, strävan efter excellens genom att rekrytera de bästa möjliga människorna, med de bästa meriterna i forskning, utbildning och samverkan.

Den akademiska friheten är helt knuten till den strävan efter excellens. Akademisk frihet handlar inte om vare sig negativ eller positiv frihet att göra det man önskar och hur man vill, utan den friheten är närmare besläktat med konstnärlig frihet, eller med den form av frihet som med Michel Foucaults ord kan säga ”det vi kan göra av oss själva och vår kompetens inom vår specifika kontext”.

I denna kultur lever vetenskapens frihet i form av kreativitet och frihet att utforska, där kunskapens egna premisser visar riktning, där frihet är knuten den kollegiala granskningens riktgivande, bedömande och belönande praktiker.

I denna kultur är universitetet som organisation ramverket för strävan efter kunskapens excellens. I denna kultur utmäts också Åbo Akademi i förhållande till de offentliga medel som tilldelas universitetssektorn, genom att mäta vår excellens i förhållande till andra universitets excellens.

Vid Åbo Akademi, liksom vid andra universitet, finns också en annan kultur, den kultur som inte handlar om att göra utan om vad man är, vilka grundläggande värden man värnar om.

Åbo Akademi har en samhällsbärande funktion för landets tvåspråkighet. Åbo Akademi har en historia med traditioner vi värnar om, byggnader vi verkar i, orter vi är verksamma i, sammanhang som bekräftar vår identitet. Åbo Akademi är en arena för unga människors drömmar om framtid, ett sammanhang, där människor träffas, festar, gråter och bildar relationer, livslånga och flyktiga. Åbo Akademi är också arenan talanger föds, där

företagsidéer tar fart, där alumner samlas. Åbo Akademi är den duk, där minnen om det glada, okomplicerade och sorglösa projiceras.

Denna varandets kultur, det vi vill värna om och det vi vill vara – den är inte meritokratiskt. Det är socialt, kulturellt och historiskt. Hela denna dimension av att vara ett universitet finns som en livsnerv i Åbo Akademis historia, för det handlar inte bara om enskilda människor utan om en institutionell handling, kulturell samling och stärkandet av den egna identiteten.